

פרשת כי תשא, הנהגה אלוקית אחרת, מקורות

ד"ר חזות גבריאלי

1. שמות פרק לב

- (ט) ויאמר יקנוק אלמשה ראיתי אתהעם הזה והנה עם קשה ערף הוא :
- (י) ועתה הניחה לי ויחראפי בהם ואכלם ואעשה אותם לגוי גדול :
- (יא) ויחל משה אתפני יקנוק אלהיו ויאמר למה יקנוק חרה אפך בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים בלח גדול ויבד חזקה :
- (יב) למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם להרג אתם בהרים ולכלתם מעל פני האדמה שוב מחרון אףך והנתם עלהרעה לעמך :
- (יג) זכר לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך ונתתם אלהם ארבה את זרעכם ככוכבי השמים וכלהארץ הזאת אשר אמרתי אתו לזרעכם ונחלו לעלם :
- (יד) וינחם יקנוק עלהרעה אשר דבר לעשות לעמו : פ

שמות פרק לג

- (א) וידבר יקנוק אלמשה לך עלה מזה אתה והעם אשר העלית מארץ מצרים אלהארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר לזרעך אתננה :
- (ב) ושלחתי לפניך מלאך וגרשתי אתהכנעני האמרי והחתי והפריזי החוי והיבויסי :
- (ג) אלארץ זבת חלב ודבש כי לא אעלה בקרבך כי עם קשה ערף אתה פראכלך בדרך :
- (ד) וישמע העם אתהדבר הרע הזה ויתאבלו ולאשתו איש עדין עליו :

2. שמות פרק לג

- (ז) ומשה יקח אתהאהל ונטהלו מחוץ למחנה הרחק מרהמחנה וקרא לו אהל מועד והיה כלמבקש יקנוק יצא אלההל מועד אשר מחוץ למחנה :
- (ח) והיה כצאת משה אלההל יקומו כל העם ונצבו איש פתח אהליו והביטו אחרי משה עד באו האהלה :
- (ט) והיה כבא משה האהלה ירד עמוד הענן ועמד פתח האהל ודבר עםמשה :
- (י) וראה כלהעם אתעמוד הענן עמד פתח האהל וקם כלהעם והשתחוו איש פתח אהליו :
- (יא) ודבר יקנוק אלמשה פנים אלפנים כאשר ידבר איש אלרעהו ושב אלהמחנה ומשרתו הושע ברנון נער לא ימיש מתוך האהל : ס
- (יב) ויאמר משה אליקנוק ראה אתה אמר אלי העל אתהעם הזה ואתה לא הודעתני את אשרתשלח עמי ואתה אמרת ידעתיך בשם וגםמצאת חן בעיני :
- (יג) ועתה אםנא מצאתי חן בעיניך הודעני נא אתדרךך ואיעזר למען אמצא חן בעיניך וראה כי עמך הגוי הזה :
- (יד) ויאמר פני ילכו והנחתי לך :
- (טו) ויאמר אליו אםאין פניך הלכים אלתעלנו מזה :

(טז) ובמה יודע אפוא כימצאתי חן בעליני? אני ועמך הלוא בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר עלפני האדמה : פ

(יז) ויאמר קנז אלמשה גם אתהדבר הזה אשר דברת אעשה כימצאת חן בעיני ואדעך בשם :

(יח) ויאמר הראני נא אתכבודך :

(יט) ויאמר אני אעביר כלטובל עלפניך וקראתי בשם קנז לפניך וחנתל אתאשר אחו ורחמתי אתאשר ארחם :

(כ) ויאמר לא תוכל לראת אתפני כי לאיראני האדם וחי :

(כא) ויאמר קנז הנה מקום אתי ונצבת עלהצור :

(כב) והיה בעבר כבדי ושמתיד בנקרת הצור ושכתי כפי עליך עדעברי :

(כג) והסרתל אתכפי וראית אתאחרי ופני לא יראו :

3. לבקשת משה הראני נא אתכבודך, משיב הקב"ה תשובה בעלת שני חלקים עיקריים. **חלק ראשון** - לא תוכל לראת אתפני כי לאיראני האדם וחי. **חלק שני** - הנה מקום אתי ונצבת עלהצור, והיה בעבר כבדי ושמתיד בנקרת הצור ושכתי כפי עליך עדעברי, והסרתל אתכפי וראית אתאחרי ופני לא יראו.

משה רבנו לא קיבל את כל מבוקשו, אדם לא יוכל לראות את פני האל ולהיות בחיים. 'פנים' ואחורי ניתנים כמובן לפרושים אליגוריים רבים. ברם, מדוע וראית אתאחרי מלווה בתיאור כה מפורט ודקדקני של תנאי הראייה? נראה כי תנאים אלו הם **חלק מתשובת האל**. גם כדי להגיע לדרגה זו של השגת האל יש צורך בתנאים הכרחיים.

"הנה מקום אתי ונצבת על הצור" - הקב"ה קובע את מאפייני נקודת התצפית (מקום ולא זמן), את הפוזיציה (ונצבת) ואת המיקום המדויק (על הצור). מלכתחילה מחוייב משה גדול הנביאים לצמצם את ראייתו לימצאות מוגבלת מראש על ידי האל. כל מה שיוכל לראות הוא רק מה שיצליח לפענח בראייתו ממקום מסוים בתוך נקרה ובמצב של נצבות. לא את כל צדדי ההנהגה של האל אלא אספקטים מסוימים בלבד המיוצגים על ידי ההגבלות הנ"ל.

"והיה בעבור כבדי ושמתיד.." משה אינו יכול להמתין כדי שהאל יעבור לפניו, מציאות כזו לא תיתכן. כאשר כבוד השם יעבר ותהיה המשמעות (שאותה איני מתיימר להבין) לכך אשר תהיה, הוא יונח (ושמתיד) על ידי האל בנקרת הצור. משה לפי הגבלה זו אינו יכול להיות מחוץ להוויה הכוללת כצופה המצוי במציאות א' וצופה במציאות ב'. משה נשלף מתוך ההוויה הכוללת כדי לקבל זווית ראייה מסוימת על אותה הוויה עצמה. הוא חווה את 'המערכת' מתוך המערכת, מזווית ראייה מסוימת, ולא כצופה מן הצד. משל הוא עצמו מהווה 'חלק' מאותה הוויה לה הוא מבקש הסבר.

"ושכתי כפי עליך עד עברי", כפו של האל תסתיר כל מידע מ'זמן הווה' מפני משה. הוא יזכה לבחון את שולי ההיסטוריה בפרספקטיבה של 'זמן עברי' בלבד ומתוך כך להסיק את מסקנותיו. הוא יזכה רק ל'וראית את אחרי'! משה יכול לראות' במובן של להבין, רק אירועים שכבר התרחשו. מכאן שהאל בקש להגן על משה מצד אחד שהרי לא יראני האדם וחי, אך לאפשר לו הצצה מוגבלת מן הצד השני.